

Πρόεδρος: Παντελής Ανδρέου.
Εισηγητής: Ιωάννης Αραχωβίτης, Εφέτης.
Δικηγόροι: Σπ. Τζουβελόπουλος, Ν. Μειμάρης.

Με την αγωγή επί της οποίας εκδόθηκε η εκκαλουμένη απόφαση, ιστορείται ότι με σύμβαση που καταρτίσθηκε μεταξύ των διαδίκων, ο ενάγων ανέλαβε τη συγγραφή των κειμένων του τρίτου τόμου της εκδοτικής σειράς με το γενικό τίτλο ".....", ότι με τη σύμβαση αυτή καθορίσθηκε η αμοιβή του ενάγοντος ως πνευματικού δημιουργού, ο χρόνος παραχώρησης της εκμεταλλεύσεως του έργου στον εναγόμενο εκδότη, η διασφάλιση των δικαιωμάτων του ενάγοντος σε περίπτωση παραχώρησης του δικαιώματος της εκμεταλλεύσεως ολόκληρης της εκδοτικής σειράς σε τρίτο και η αμοιβή που θα έπρεπε να καταβληθεί από τον εναγόμενο εκδότη στον συγγραφέα του τρίτου τόμου ενάγοντα σε περίπτωση ανατυπώσεως του τρίτου τόμου (2/3 της αρχικής αμοιβής), ότι ενώ ήδη είχε κυκλοφορήσει ο τρίτος τόμος του ως άνω έργου τον οποίο είχε συγγράψει ο ενάγων, ο εναγόμενος με δύο συμβάσεις που κατήρτισε με τον εκδότη ....., παραχώρησε σ' αυτόν την εκμετάλλευση των τριών τόμων του ως άνω έργου με δικαίωμα ανατυπώσεως, ότι βάσει των συμφωνιών αυτών έγινε ανατύπωση και του τρίτου τόμου του έργου δύο φορές, ήτοι τα έτη 1970 και 1972 και ότι ιδιαίτερος κατά την κατάρτιση της δεύτερης συμφωνίας με τον ....., αλλά και μεταγενεστέρως, ο εναγόμενος κατά τρόπο παράνομο και υπαίτιο προσέβαλε το δικαίωμα του ενάγοντα ως πνευματικού δημιουργού και τον εξημίωσε, γιατί ισχυρίσθηκε ότι αυτός είναι ο συγγραφέας του τρίτου τόμου του ως άνω έργου, παραχώρησε την εκμετάλλευση του έργου σε τρίτο για χρόνο που δεν είχε προς τούτο το δικαίωμα και επιχείρησε ανεπίτρεπτη φαλκίδευση των δικαιωμάτων του ενάγοντα. Ζητείται δε να υποχρεωθεί ο εναγόμενος να καταβάλει στον ενάγοντα: α) 38.800 δρχ. ως οφειλόμενη αμοιβή για την ανατύπωση του τρίτου τόμου του ως άνω έργου, με το νόμιμο τόκο από το χρόνο της κάθε συμφωνίας για την ανατύπωση, β) 100.000 δρχ. ως αποζημίωση για τη ζημία που ο ενάγων υπέστη από την εις βάρος του αδικοπραξία και γ) 150.000 δρχ. ως χρηματική ικανοποίηση για την ηθική βλάβη από την αδικοπραξία, επικουρικώς δε ζητείται η καταβολή των υπό στοιχ. α' και β' ποσών με βάση τις διατάξεις του αδικαιολογήτου πλουτισμού. Την αγωγή δέχθηκε ως προς το πρώτο κεφάλαιο (αμοιβή για την ανατύπωση) και κατά την κυρία της βάση η εκκαλουμένη απόφαση και την απέρριψε κατά τα λοιπά, κατ' αυτής δε της αποφάσεως παραπονούνται ήδη οι διάδικοι με τις κρινόμενες εφέσεις τους. Σε περίπτωση προσβολής του δικαιώματος της πνευματικής ιδιοκτησίας ήτοι τόσο των περιουσιακών όσο και των ηθικών εξουσιών αυτού, το δικαστήριο μπορεί να επιδικάσει στον πνευματικό δημιουργό εύλογη χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης κατά τις διατάξεις των άρθρων 59,60 και 932 ΑΚ, η δε σχετική αξίωση παραγράφεται μετά πενταετία, αφότου ο παθών έμαθε τη ζημία και τον υπόχρεο σε αποζημίωση, σε κάθε δε περίπτωση μετά την πάροδο είκοσι ετών από την πράξη κατ' άρθρ. 937 ΑΚ (βλ. Κουμάντου, Πνευματική ιδιοκτησία εκδ. δ' σελ. 306 και 309-310, Ασπρογέρακα-Γρίβα, Θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας σελ. 177-178), ενόψει του ότι στην παραγραφή του άρθρου αυτού υπάγεται όχι μόνο η αξίωση για αποζημίωση από αδικοπραξία, αλλά και η κατ' άρθρο 932 ΑΚ απαίτηση χρηματικής ικανοποιήσεως για ηθική βλάβη (βλ. Γεωργιάδην εις Γεωργιάδη-Σταθοπούλου ΑΚ937 αρ. 4, ΑΠ51/1976 ΝοΒ 24. 594). Στην προκειμένη περίπτωση, όπως προκύπτει από την εκκαλούμενη απόφαση, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο έκρινε νόμιμη και την κατά την προηγούμενη σκέψη, αξίωση του ενάγοντος για την καταβολή σ' αυτόν χρηματικής

ικανοποιήσεως για ηθική βλάβη, πλην νομίμως την απέρριψε, κατά παραδοχή σχετικής ενστάσεως του εναγομένου, γιατί είχε υποκύψει στην πενταετή παραγραφή του άρθρου 937 ΑΚ, εφόσον ο ενάγων ομολογούσε με την αγωγή του ότι έλαβε γνώση της ζημίας και του υποχρέου για αποζημίωση το έτος 1976 και η αγωγή είχε εφερθεί το έτος 1984. Επομένως βασίζεται σε εσφαλμένη προϋπόθεση και είναι απορριπτέος ο πρώτος λόγος της εφέσεως του ενάγοντος, με τον οποίο παραπονείται ότι η εκκαλουμένη άφησε αδικαστο το αίτημά του για καταβολή χρηματικής ικανοποιήσεως. Κατά τη διάταξη του άρθρου 938 ΑΚ, όποιος οφείλει αποζημίωση από αδικοπραξία έχει την υποχρέωση, κατά τις διατάξεις για τον αδικαιολόγητο πλουτισμό, να αποδώσει ό,τι περιήλθε σ' αυτόν, ακόμη και αν η απαίτηση από την αδικοπραξία έχει παραγραφεί. Από τη διάταξη αυτή συνδυαζόμενη και προς την του άρθρου 904 ΑΚ, προκύπτει ότι μετά την παραγραφή της αξιώσεως προς αποζημίωση από αδικοπραξία, παραμένει ακέραιη η υποχρέωση αυτού που αδικοπράγησε να αποδώσει στον ζημιωθέντα κάθε ωφέλεια που προσπορίσθηκε σ' αυτόν από την αδικοπραξία, είτε αυτή συνίσταται σε θετική αύξηση είτε σε μη ελάττωση της περιουσίας του (βλ. ΑΠ 818/1983 ΕΕΝ 51.278, ΑΠ 1221/1976 ΝοΒ 25.725, ΑΠ 1267/1974 ΝοΒ 27.735, ΑΠ 118/1974 ΝοΒ 22.921) και συνεπώς τα στοιχεία που συγκροτούν αυτή την ωφέλεια του εναγομένου πρέπει, κατ' άρθρ. 216 ΚΠολΔ να επικαλεσθεί εκείνος που με την αγωγή αξιώνει την απόδοση του πλουτισμού του εναγομένου όταν η απαίτησή του για αποζημίωση από αδικοπραξία έχει παραγραφεί. Στην κρινομένη περίπτωση ο ενάγων και ήδη εκκαλών και εφεσίβλητος ισχυρίσθηκε, μεταξύ άλλων, ότι ο εναγόμενος και ήδη εκκαλών και εφεσίβλητος, προσέβαλε το δικαίωμά του ως πνευματικού δημιουργού με το να ισχυρισθεί ότι αυτός (εναγόμενος) είναι ο συγγραφέας του τρίτου τόμου της εκδοτικής σειράς ".....", τον οποίο όμως εκείνος (ενάγων) είχε συγγράψει και επί πλέον παραχώρησε χωρίς δικαίωμα σε τρίτον το δικαίωμα εκμεταλλεύσεως του πνευματικού έργου του, λαμβάνοντας εις βάρος αυτού (ενάγοντος) χρηματικά ανταλλάγματα και έτσι, παρά το νόμο προκάλεσε σ' αυτόν περιουσιακή ζημία ύψους 100.000 δρχ. και εξήτησε το ποσό αυτό να υποχρεωθεί ο εναγόμενος να του το καταβάλει ως αποζημίωση λόγω της αδικοπραξίας και επικουρικώς "με βάση τις διατάξεις του άρθρου 904 ΑΚ". Εφ' όσον δε η αξίωση αποζημιώσεως κρίθηκε από την προσβαλλομένη απόφαση ότι έχει υποκύψει στην πενταετή παραγραφή, κατ' ορθή ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου και προσήκουσα εκτίμηση αυτών που εκτίθενται με το δικόγραφο της αγωγής, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο στη συνέχεια δέχθηκε ότι η αξίωση αποδόσεως του πλουτισμού κατ' άρθρ. 938 ΑΚ ήταν αόριστη και απορριπτέα, εφόσον ο ενάγων στο δικόγραφο της αγωγής (ή έστω, στις πρωτόδικες προτάσεις του κατά παραδεκτή βελτίωση της αγωγής) δεν εκθέτει σε τι συνίσταται η ωφέλεια που προσπορίσθηκε στον εναγόμενο από την αδικοπραξία, που αυτός φέρεται ότι έχει διαπράξει. Συνεπώς, ο τρίτος λόγος της εφέσεως του ενάγοντος, με τον οποίο αυτός παραπονείται για την απόρριψη ως αόριστης της επικουρικής αξιώσεώς του από τον αδικαιολόγητο πλουτισμό είναι αβάσιμος και πρέπει ν' απορριφθεί. Οι συμβάσεις εκμεταλλεύσεως του πνευματικού έργου, μία από τις κύριες μορφές των οποίων είναι και η εκδοτική σύμβαση, αποτελούν συμβάσεις αμφοτεροβαρείς που δεν μπορούν να υπαχθούν σε καμιά από τις συμβατικές μορφές του Αστικού Κώδικα, αλλ' απαρτίζονται από στοιχεία διαφόρων συμβάσεων, επί των οποίων όμως εφαρμόζονται με κατάλληλη προσαρμογή και οι γενικές περί ενοχών διατάξεις. Μία από τις κύριες υποχρεώσεις του συμβαλλομένου με το δικαιούχο της πνευματικής ιδιοκτησίας είναι η καταβολή της συμφωνημένης αμοιβής, που μαζί με την εκτέλεση της εκμεταλλεύσεως, αποτελούν για τον πνευματικό δημιουργό το αντιστάθμισμα της δικής του παροχής που συνίσταται στην παραχώρηση της εκμεταλλεύσεως του έργου. Εάν δε η αμοιβή δεν καταβληθεί εμπροθέσμως, ο δημιουργός ενάγει τον υπερήμερο οφειλέτη για την εκπλήτωση της υποχρεώσεώς του (βλ. σχετ.

Κουμάντου: ο.π. σελ. 173 επ. 186 και 203 επ, Ασπρογέρακα-Γρίβα: ο.π. σελ. 49 επ. του αυτού, Σύμβασις εκμεταλλεύσεως έργων λόγου και τέχνης σελ. 91 επ. και 213 επ.). Η αξίωση, επομένως, για την καταβολή της αμοιβής είναι συμβατική και υπόκειται στη γενική εικοσαετή παραγραφή (άρθρ. 249 ΑΚ) εφόσον από ειδική διάταξη δεν προβλέπεται κάτι το διαφορετικό. Επομένως, εφόσον εδώ με την αγωγή κατά το πρώτο κεφάλαιο αυτής, που περιέχει όλα τα απαιτούμενα για τη θεμελίωση της στοιχεία, ζητήθηκε η καταβολή της συμφωνημένης αμοιβής στον ενάγοντα ως συγγραφέα του τρίτου τόμου της εκδοτικής σειράς "....." μετά την ανατύπωση αυτού κατά τα έτη 1970 και 1972 και η αξίωση ασκήθηκε πριν παρέλθει εικοσαετία από τη γένεσή της, ορθώς η εκκαλουμένη απέρριψε σιωπηρώς την περί παραγραφής της αξιώσεως ένσταση του εναγομένου. Εξάλλου, όπως προκύπτει από τις προσκομιζόμενες προτάσεις του εναγομένου ενώπιον του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου, αυτός συνομολογεί (άρθ. 261 ΚΠολΔ) την κατάρτιση της από 16.3.1969 συμβάσεως παραχωρήσεως της εκμεταλλεύσεως του τρίτου τόμου του ως άνω έργου, η οποία άλλωστε και αποδεικνύεται από το προσκομιζόμενο και από τις δύο πλευρές σχετικό έγγραφο που φέρει την υπογραφή των διαδίκων, καθώς και την ανατύπωση του τρίτου τόμου από τον ....., στον οποίο αυτός (εναγόμενος) μεταγενεστέρως παραχώρησε το δικαίωμα εκμεταλλεύσεως. Επομένως, εφόσον με τη σύμβαση είχε ορισθεί υποχρέωση του εναγομένου για καταβολή αμοιβής στον ενάγοντα ίσης προς τα 2/3 της αρχικής σε περίπτωση ανατύπωσης του τρίτου τόμου, ορθώς η εκκαλουμένη έκρινε ότι συνομολογούνται τα πραγματικά περιστατικά της αγωγής και τη δέχθηκε μετά από αυτόν και κατ' ουσίαν, επιδικάζοντας την αμοιβή που ζήτησε ο ενάγων χωρίς να διατάξει για τα περιστατικά αυτά αποδείξεις. Τέλος, εφόσον ο ενάγων δεν επικαλέσθηκε νόμιμο λόγο καταβολής τόκων επί της οφειλόμενης αμοιβής του από το χρόνο καταρτίσεως των συμφωνιών για την ανατύπωση του τρίτου τόμου του έργου, όπως ζήτησε με την αγωγή του, ούτε δε και εμνημόνευσε χρόνο επιδόσεως στον εναγόμενο της από 15.6.1976 εξώδικης προσκλήσεώς του, ώστε να προσδιορισθεί ο χρόνος της υπερημερίας εκείνου, ορθώς η εκκαλουμένη απόφαση επιδίκασε τόκους από την επίδοση της αγωγής (άρθ. 346 ΑΚ) και όσα περί του αντιθέτου υποστηρίζονται με το δεύτερο λόγο της εφέσεως του ενάγοντος είναι αβάσιμα και απορριπτέα. Μόνη η επί μακρό χρόνο αδράνεια του δικαιούχου ως προς την άσκηση του δικαιώματός του και αν ακόμη δημιούργησε στον οφειλέτη την πεποίθηση ότι ο δανειστής δεν θα ασκήσει ποτέ πλέον αυτό, δεν αρκεί για να καταστήσει κατ' άρθ. 281 ΑΚ καταχρηστική τη μεταγενέστερη άσκηση του, αλλ' απαιτείται και η συνδρομή άλλων περιστατικών που να ανάγονται στο χρόνο αυτό και τη συμπεριφορά του δικαιούχου και από τα οποία να προκύπτει ότι αυτός με τη συμπεριφορά του δημιούργησε ευλόγως την πεποίθηση στον υπόχρεο ότι δεν πρόκειται να ασκήσει το δικαίωμά του, σε τρόπο ώστε η μετά από αυτά άσκηση του, που τείνει στην ανατροπή μιας καταστάσεως που δημιουργήθηκε από ορισμένες ειδικές συνθήκες και για χρόνο μακρό διατηρήθηκε και που θα επιφέρει επαχθείς συνέπειες για τον υπόχρεο, να αντίκειται κατά τρόπο προφανή στις αρχές της καλής πίστεως και τα χρηστά ήθη, καθώς και στον οικονομικό ή κοινωνικό σκοπό του δικαιώματος (βλ. αντί πολλών ΑΠ 2101/1984 Ολ. ΝοΒ 33.648, ΑΠ 243/1985 ΝοΒ 34.60, ΑΠ 1689, 1691/1984 ΝοΒ 33.1130, 1131). Στην προκειμένη περίπτωση, ο εναγόμενος στον πρώτο βαθμό για τη θεμελίωση ενστάσεώς του από το άρθ. 281 ΑΚ ισχυρίσθηκε, καθώς προκύπτει από τις προσκομιζόμενες προτάσεις του, ότι ο ενάγων από δωδεκαετίας ε γνώριζε την παραχώρηση της εκμεταλλεύσεως του έργου στον Θ.Σ. και την ανατύπωση του τρίτου τόμου, που αυτός (ενάγων) συνέγραψε και δεν ήγειρε κατ' αυτού καμία αξίωση για καταβολή αμοιβής, ότι ο ενάγων συνεργαζόταν με τον ....., του οποίου υπήρξε και πληρεξούσιος δικηγόρος, ήδη δε μετά πάροδο τόσο μακρού χρόνου εγείρει με την αγωγή του αξίωση για καταβολή της αμοιβής για να δημιουργήσει αντιπερισπασμό υπέρ του ....., με τον οποίο έχει αυτός

(εναγόμενος) εμπλακεί σε δικαστικό αγώνα εξαιτίας της εκμεταλλεύσεως της ως άνω εκδοτικής σειράς "....." και ότι αυτός ευλόγως πίστευε ότι ενόψει και της συνεργασίας τους ο ..... είχε καταβάλει στον ενάγοντα την αμοιβή του και σε κάθε περίπτωση ο τελευταίος δεν θα ασκούσε την αξίωσή του. Υπό τα πραγματικά όμως αυτά περιστατικά, η αξίωση του ενάγοντος για την καταβολή της συμφωνημένης για την ανατύπωση του τρίτου τόμου του ως άνω έργου αμοιβής του από 28.800 δρχ. δεν υπερβαίνει και μάλιστα προφανώς τα όρια του επιβάλλονται για την άσκηση του δικαιώματος από τη διάταξη του άρθρου 281 ΑΚ. Δεν έσφαλε, συνεπώς, η εκκαλουμένη απόφαση που απέρριψε την περί καταχρήσεως δικαιώματος ένσταση και είναι αβάσιμο το σχετικό παράπονο που υποβάλλεται με τον τρίτο λόγο της εφέσεως του εναγομένου. Από τις διατάξεις των άρθρων 317 και 318 ΑΚ προκύπτει ότι η παροχή μπορεί να εκπληρωθεί και από τρίτο που ενεργεί μεν στο όνομά του, αλλά με το σκοπό εκπληρώσεως του χρέους του οφειλέτη με καταβολή αυτού προς το δανειστή κατ' άρθ. 416 ΑΚ που έχει ως αποτέλεσμα την απόσβεση της κατά του οφειλέτη απαιτήσεως. Έτσι, ενώ δεν ενδιαφέρει το είδος της ενοχικής σχέσεως που συνδέει τον οφειλέτη με τον τρίτο, για να επέλθει η κατά τις ως άνω διατάξεις απόσβεση της οφειλής, πρέπει ο τρίτος να ενεργεί την καταβολή προς το δανειστή στο όνομά του και επί πλέον να ενεργεί αυτήν για την απόσβεση χρέους του οφειλέτη, να γνωρίζει δηλ. ότι εκπληρώνει ξένη παροχή προς το σκοπό αποσβέσεως της ξένης υποχρεώσεως (βλ. Μπαλή, Ενοχικό Δίκαιο, εκδ. Γ`, παρ. 38, Ζέπονεις ΕρμΑΚ 317 αρ. 2, 3, 4, 5, 6 και 8, Φίλιου, Γενικό Ενοχικό, παρ. 12 σελ. 104, ΑΠ 91/1974 ΝοΒ 22.905). Ενόψει αυτών ο ισχυρισμός του εναγομένου, ότι επήλθε απόσβεση της οφειλής του για αμοιβή του ενάγοντος, δεδομένου ότι το αξιούμενο ποσό το κατέβαλε σ' αυτόν το αργότερο από το έτος 1976 ο ..... με τον οποίο ο ενάγων συνεργαζόταν, ανεξαρτήτως του μη προσδιορισμού του ακριβούς χρόνου της καταβολής, είναι πράγματι αόριστος εφόσον ο εναγόμενος δεν αναφέρει ότι ο ....., κατέβαλε το ποσό στο όνομά του, αλλά και με γνώση της προς τον ενάγοντα οφειλής του εναγομένου και προς το σκοπό αποσβέσεως αυτής της οφειλής. Η εκκαλουμένη, συνεπώς, απόφαση, που απέρριψε ως αόριστη την ένσταση αποσβέσεως της οφειλής, αν και με την εσφαλμένη αιτιολογία ότι ο εναγόμενος δεν εξέθετε την έννομη σχέση που συνέδεε αυτόν με τον ..... και βάσει της οποίας έγινε η καταβολή, για να κριθεί αν η τελευταία επέφερε απόσβεση της οφειλής, είναι ορθή κατ' αποτέλεσμα και πρέπει, αφού αντικατασταθεί η αιτιολογία (άρθ. 534 ΚΠολΔ), να απορριφθεί ο σχετικός τέταρτος (τελευταίος) λόγος της εφέσεως.